

Jaarverslag 2009 Steenuilen in Midden Zeeland

Uilenwerkgroep (sub werkgroep van KNNV Vogelwerkgroep de Bevelanden)

Inleiding

Toen men in begin 2009 met de voorbereiding begon voor een Elfstedentocht, was het 12 jaar geleden dat de laatste 'Tocht der Tochten' gereden werd. Dus net zolang heeft het geduurd voor er weer een winter was waarin zeker 6 weken zware vorst voorkwam. Dat veel vogels zo'n strenge winter niet meer gewend waren, bleek uit het grote aantal sterfgevallen onder de ijsvogels en kleine zilverreigers in onze provincie. In de weken na de koude periode werden ook veel dode kerkuilen gevonden, de langdurige kou was te veel voor de zwakste uilen in de populatie. Ook waren er berichten over dode steenuilen, maar dan vooral in gebieden waar de sneeuw lang is blijven liggen en dat was niet van toepassing op Zeeland.

In die lange periode van strenge vorst lag hier bijna geen sneeuw. Kou deert een gezonde uil niet, maar als de grond langdurig is bedekt door sneeuw kunnen uilen hun voedsel niet meer vinden. Muizen graven dan gangen onder het sneeuwdek, buiten bereik van de uilen.

Waarschijnlijk was deze strenge winter er de oorzaak van, dat de kerkuilen pas veel later in het jaar zijn gaan broeden. Dat werd niet alleen in Zeeland geconstateerd, maar ook in de rest van Nederland en in België. Daar kwam nog bij dat het aantal muizen beperkt was. Het is nog onduidelijk waarom het dit voorjaar in Zeeland net zo slecht met de muizenstand gesteld was, als in het voorjaar van 2008.

De steenuilpopulatie kan niet kiezen in welke periode ze gaan broeden, elk jaar wordt in dezelfde periode het eerste ei gelegd.

Door het te kort aan voedsel werden er gemiddeld per nest maar 3 eieren gelegd en daarvan zijn er maar 1,5 jonge steenuilen per nest uitgevlogen. Dus voor het tweede jaar op rij weer een mager resultaat.

Steenuilen

Het aantal bezette steenuil territoria is weer iets toegenomen, in 2008 werden door de leden van de werkgroep 36 bezette territoria vastgesteld. Tot en met 2008 werden de bezette territoria nog opgespoord door het, door middel van geluidsdragers zoals taperecorder of MP3 speler, laten horen van steenuilgeluiden. Dit zogenaamde tapen, het geluid van een roepend mannetje afspelen vindt meestal plaats in de avond schemering in tussen februari en half april. Het is bekend dat niet alle steenuilen van zich laten horen.

In 2009 is er niet of nauwelijks getaped, wel hebben er observaties plaatsgevonden tijdens de periode dat er jongen waren. Dan willen de steenuilen nog wel eens voor het helemaal donker is, voedselvluchten uitvoeren. Door in de auto op de juiste plek te gaan staan is het mogelijk de jagende steenuilen te observeren, zonder ze te verstoren. Dus door te observeren, op of in de buurt van plekken waar steenuilen gezien of gehoord waren of op plaatsen waarvan vermoed werd dat er zich Steenuilen zouden kunnen bevinden, kon worden vastgesteld dat er inderdaad steenuilen aanwezig waren.

Sinds 1 januari 2007 worden alle steenuilkasten op de Bevelanden en Walcheren gecontroleerd in opdracht van Landschapsbeheer. Ook zijn er in die periode veel kasten bijgeplaatst. De ervaring leert ondertussen dat het zeker de moeite loont om in elke geschikt steenuilenbiotoop in Zuid Beveland kasten te plaatsen. Door de controle van kasten wordt het nu nog makkelijker om bezette territoria te vinden.

In 2007 zijn er 125 kasten gecontroleerd en werd geconstateerd dat er in 7 kasten werd gebroed. In 2008 zijn er 100 kasten bijgekomen en werden 18 kasten door steenuilen gebruikt om in te broeden. In 2009 waren totaal 340 kasten geplaatst en waren daarvan 22 kasten in gebruik door steenuilen.

Overzicht Broedresultaat 2009 op de Bevelanden:

totaal 22 kasten bezet, waarvan 9 op nieuwe plekken

totaal zijn er 58 eieren/jongens, waarvan er 34 uitgevlogen zijn, gemiddeld 1,5 jongen per kast

totaal zijn er 3 legfels geheel mislukt, waarbij 17 juv/eieren zijn verdwenen

totaal in 22 kasten zijn er 33 juv. en 4 volw. vogels geringd

Door de observaties en door het verzamelen van zichtwaarnemingen werden steenuilen gezien in 7 knotwilgen, 4 Grenslinden, 2 knotbomen (1 wilg en 1 populier) en er zaten 5 steenuilen in daken van schuren. En 1 steenuil werd dood gevonden in een veedrinkbak. In 25 broedkasten werden steenuilen aangetroffen.

Totaal zijn er in 2009 er dus door tapen, observaties en de controle van kasten 45 bezette steenuilterritoria gevonden. Het is niet altijd duidelijk of er in een bezet territorium ook gebroed is.

Tot 2007 werden er gemiddeld per jaar 37 bezette territoria vastgesteld door middel van het tapen. Nu jaarlijks alle kasten gecontroleerd worden lijkt het alsof het aantal bezette territoria is toegenomen. Maar dat is waarschijnlijk niet het geval, het resultaat van tapen is nooit compleet geweest. Ook werd door de controle van de kasten duidelijk, dat meerdere territoria samengevoegd konden worden. Dat zit zo, een steenuil roept terug als het geluid wordt afgespeeld, op die plek wordt een territorium vastgesteld. Weer 500 meter verder wordt het geluid opnieuw afgespeeld en ook daar hoort men een steenuil terugroepen. Maar omdat het meestal donker was tijdens die acties, kon niet altijd worden geconstateerd, dat het misschien dezelfde steenuil was die mee gevlogen was. Door sporen in kasten kan worden vastgesteld of het om een bezet territorium gaat, maar ook of daar gebroed is. Zo konden gegevens worden verzameld waarmee het duidelijk werd dat de meeste territoria op Zuid Beveland op 1,5 km van elkaar lagen. Dit in tegenstelling tot de situatie in Zeeuws Vlaanderen waar vaak op maar enkele honderden meters van elkaar door steenuilen wordt gebroed.

In drie jaar werden ruim 100 steenuilen geringd. Van de drie in 2008 op Zuid Beveland uit Vogelasiel de Mikke losgelaten steenuilen is er één op dezelfde plek teruggevonden, een vrouwtje op drie eieren.

Misschien dat met het lezen van dit jaarverslag er mensen zijn, die mee willen helpen met bijv. observaties of tapen of wel eens een keer mee willen om kasten te controleren? Die kunnen zich aanmelden bij de coördinator van de uilenwerkgroep, Peter Boelee peter@boelee.nl

